

Innberetning om arkeologiske befaringer i Norderhov, Busk. 4-6 august 1930.

O p p e n (eier Andreas Oppen).

Bygdeborgen på Oppen er omtalt av O. Rygh Ab. 1882 s. 43 nr. 78-79. Borgene ligger i åsen n. for plassen Oppenhaugen på 2 koller østfor Djupdal på hvis vestsida den egentlige Oppenås hever sig. Denne er adskillig høiere enn de 2 koller med borgene hvorav igjen den vestligste og laveste kalles Slotteberget, den østlige Ormekula (hos Rygh er navnene i samme rekkefølge Slothaugen og Lars-Slottet).

Begge kollene er temmelig langstrakte og forholdsvis smale (lengderetn. omtr. N.N.V. - S.S. O.), har bratte om enn delvis tilgjengelige skrenter mot øst og vest, men svakere fall mot nord og syd.

Borgene på Slotteberget avgrenses mot syd av en mur som er temmelig ramponert, delvis gjort nokså nylig, idet en ung mann som viste meg vei fortalte at han fra sin barndom godt kunde huske at de hadde moret sig med å velte sten utfor skrenten. Særlig skulde tidligere murens vestre avslutning ha været ganske høi med stenene liggende i tydelig forband. Dette parti er ennå det mest velholdte, mens den på midten hvor en kløft fører opp er meget utglidd. Ca. 14 m.

gve 52

2.

lenger nede i denne kløft synes å være rester av en mindre ytre mur.

Muren som avgrenser borgen mot nord er noe bedre bevart. Bredden av kollen er her bare 15 m. og muren går i en bue fra vestsikanten og svinger så tvers over nordsiden. Også her synes antydninger etter en ytre mur.

Hele vestsiden mot Djupdal dannes øverst av et sterkt skrånende svaberg, på noen steder avbrutt av mindre kløfter og revner som oventil er sperret ved murstumper. Lenger nede går fjellet i avsatter nedmot dalbunden. Flere steder er her store ansamlinger av tildels svær sten som dog neppe er ordnet av menneskehånd.

Østsiden består også av avsatter, tildels temmelig høie, mens de øverste og laveste er sperret ved mindre murstumper som dog er meget forfalne.

Avstanden fra søndre til nordre mur er ca. 75 m. Terrenget som borgen omfatter er tildels temmelig kupert, midt på toppen er en liten kolle med bratte, litt utoverhengende østside med en temmelig jevn avsatt under, det er fortsettelsen av kløften fra sydsiden som kommer frem her. Bergveggen gir godt ly, men kulturlag synes det ikke å være her og grunnen så meget stenet ut. Det var dog bare anledning til et ubetydelig prøvestikk.

3.

Dalen eller kløften som skiller Slotteberget fra Ormekula en trnag^{er} og forholdsvis dyp dal med vandsig fra myrene nordenfor. Rett ned for de 2 borgene sees på et sted en svær voll eller demning tvers over kōften, anslagsvis et par meter høi, men den var så tilgrodd at det ikke kunde konstateres om vollen er laget av folk eller bare er en naturdannelse.

Ormekula er et anlegg av betydelig større dimensjoner enn Slotteberget. Nordsiden er sperret ved en ganske høi mur (se fotos), som er jorddekket og delvis tilvokset med trær, så den nu mere ser ut som en voll enn egentlig mur. Lengden tvers over nordsiden er ca. 35 m., dernæst svinger den mot syd (eller sso) og følger østsiden ca. 45 m. inntil fjellsiden blir så bratt at mur er overflødig. Vestsiden er nok på sine steder til nød tilgjengelig, men meget bratt, og mur sees ikke her. Derimot sees mur atter tvers over sydsiden som atter er slakere, men forsvarsverkene er her meget dårligere bevart enn mot nord. Rester av mur kan dog sees tvers over hele åssiden som her er meget smalere, bare ca. 20 m.

Lendet som borgen omfatter er meget jevnere enn på Slotteberget, man kan her på Ormekula tale om et virkelig platå. Særlig på østsiden er en virkelig slette.

Fra Slotteberget er all utsikt stengt av skog, mens man fra

4.

sydpynten av Ormekula har god utsikt over den østlige del av Norderhov med glimt utover mot Hole.

Ganske eiendommelig er det at nordmuren på O. flere steder i bygden omtales som slaggvollen, og det sies at man ved gravning i den snart stöter på jernslag. En gammel mann skal ha ~~ix~~ sett rester av ovnen som man brente jern i her på kollen. "Mastemyra" noe lenger nord skal være jernholdig.

Tjuenborn.

Oppenåsen med borgene på østsiden ^{er} av de sydligste utløpere av de milevide skogstrekninger som strekker sig mellem Aadalen og Soknedalen. I disse skoger ligger Tjuenborn ca. 20 km. i luftlinje fra Oppenborgene omtrent midtveis mellem de nevnte dalfører. Grensen mellem Norderhov og Aadal går tvers over toppen av fjellet som ligger langt fra bygd, inn på storskogen hvor en og annen nu oftest nedlagt seter er ^{en} mesteparten etter bosetning. Såvel fra Soknedalen som fra Aadalen (Bergsund) er det ca. 3 timers gang i sterkt kuppert skogslende. Tjuenborn hever sig her som en bratt høi nüt (se fotos), höiden er if. nk. kart 772 m. Öst- og vestsiden danner höie styrtbratte stup, sydsiden er også bratt, men ikke helt utilgjengelig, mens nordsiden gir lettest adgang. Her såes i 1740 levninger av

5.

en mur som efter sagnet skulde være bygget av røvere som holdt til her, og det vidt utbredte rim Tiril Tove o.s.v er også lokalisert hit (se Rygh Gamle Bygdeborge nr. 77). Nu kjente ingen i bygden til noen mur, men jeg besluttet mig allikevel til å se stedet, gikk op fra Bergsund og ned til Soknedalen.

Der hvor stien kommer op, er ingen mur synlig, men selve stien er like før man kommer op på høiden usedvanlig stenet. Ved nærmere eftersyn viste det sig da også straks at levninger av en lav mur kan sees i krattet på begge sider av stien. Muren er ikke lang og som sagt meget uanse- lig, men dog på sine steder så distinkt at det neppe kan være tvil om at den er bygget av folk. Selve toppen er temmelig kupert med flere koller, men også jevnere avsatser imellem. At det er vand på toppen som nevnt i den gamle beskrivelse tør dog være meget tvil- somt. bortsett fra noe mindre kulper.

Utsikten går mest over skog og fjell og av bygget land ses lite: mot sv. litt av Soknedalen (traktene om Veme?), av selve de centrale Rin- geriksbygder ses så godt som intet (jeg hadde dog disig vær), mens man ser tydelig de østlige høiere partier, Aa- sa med Gyrihaugen bakom og hele bebyg- gelsen mellem skogbrynet og elven nord- over mot Jevnaker.

- - - - -

Det blev mig fortalt gjen- nem rektor Hammer at det i åsene syd

6.

for Aasa skulde være stensamlinger som mulig kunde være bygdeborg. Det viste sig ikke å være tilfelle, mens det derimot er en pen liten röis 12-13 m. i tvermål noe omrotet, men nok så jevn i konturen. Den ligger like ut på åskanten mellem Langrenna og Muggeruddalen, med praktfull utsikt over hele Ringerike. En ganske god peiling er Hellerud (på kartet Muggerud) over Lorehaugen (denne linje kommer dog noe s. for röisen) og öiene Ulvöia Svartöiene omtrent over ett med sydspissen av Frognöia.

Björn Flöngren

Tjuengen 1/8-32

Hermed bare et par billeder av
Tjuenborgen på grensen mellem Ådal
og Horderhov. Som bekjent er der en bygde-
borg og jeg tænkte derfor at fotografierne
kunde ha interesse for Dem. Jeg så borgen
for en månedstid siden og den er jo
klar og sikker. Der er forresten et sagn om
noen røvere som skal ha holdt til der; det er
gjengitt i Onsager og Rüstad: Til Fots II, indledning
til avsnitt III

Hilsen
Edward Bultjinn

Lupex

Lupex

13
Agfa

Agfa Lupex

Agfa

Agfa Lupex

Lupex

Agfa-Lupex

Agfa-Lupex

Agfa

13